

Spasoje Bjelica, Fakultet za uslužni menadžment, Doboj
Šemsudin Džeko, Turistička zajednica Kantona Sarajevo

SADAŠNJI OPŠTI USLOVI ZA SPORT I TURIZAM

Izražavamo zadovoljstvo što je pre više od tri godine pokrenuto mnogo pitanja vezanih za sport i turizam. To pokretanje pitanja značilo je i podsticanje razmišljanja, a što je najnormalnije, i akcija.

Pripadamo onom delu koji je pokretao pitanja opšteg karaktera. To su bila pitanja ili, bolje reći, neka od pitanja i problema sa kojima se susrećemo ili ćemo se vrlo brzo ozbiljno susresti. Da se podsetimo nekih:

- korišćenje stimulativnih sredstava u sportu,
- komercijalizacija sporta,
- genetski inženjering,
- granica *dozvoljeno-nedozvoljeno* s vremena na vreme se pomera,
- velika nestrpljivost.

Na prethodnim skupovima su prisustvovali, tj. učestvovali ljudi iz zemalja zahvaćenih tranzicijom, te smo posmatrali probleme koji nastaju u segmentu regulisanja društvenih odnosa sporta i turizma. To je činjeno upravo zbog velikog pomeranja u svim segmentima društvenih odnosa. Ta pomeranja, između ostalog, prave udar na norme koje su u prethodnom periodu bile regulator tih odnosa. Tu su bila otvorena pitanja, a i sada su, **odnosa prema društvenom interesu, prema drugim ljudima i prema samima sebi.**

Logičan sled oko nastalih opštih pitanja i njihovog razrešavanja vodi nas na nužnost i neminovnost sporazumevanja.

Oblik sporazumevanja na kome se najčešće insistira i od koga se puno očekuje je **dijalog**. Često se i postavljamo tako da smatramo da je uspeh skoro postignut ako je došlo do dijaloga. Nameće se potreba da malo skrenemo pažnju na neke karakteristike dijaloga, kao na primer, da treba da ispuni neke preduslove, posle kojih je mnogo realnije očekivati napredak. Ti uslovi su:

- da učesnici (dobro) **poznaju problem** koji je predmet dijaloga,
- da imaju **kulturu** dijaloga,
- da imaju **dobru nameru** da dijalog da pozitivan rezultat.

Sport i turizam postaju sve zanimljiviji segmenti društvene stvarnosti. Evo velikog prostora za to.

Početakom 18 veka, 92% radne snage radilo je u poljoprivredi, tzv. primarnom sektoru, da bi ishranilo ostalih 8%. Danas između 2 i 3 % zaposlenih u poljoprivredi prehranjuje ostatak sveta. Ove promene su otvorile veliki prostor i za sport i turizam. Da li je to spremno dočekano?

Ovo naše okupljanje ima, pored ostalog, za cilj, pripremu za racionalno ponašanje u nastalim promenama.

Druge dolazeće promene koje su vredne pažnje jesu **globalizacionog karaktera**, tj. proces globalizacije. Pod tim procesom se podrazumeva **proces ekonomske integracije na širokom planetarnom planu**, bez obzira na prisutne razlike u unutrašnjim ustrojstvima političkih sistema država.

Globalizacija čini da se moć na našoj planeti koncentriše u sve manjem broju ruku. Smanjuje se broj onih koji drže vlast i moć. Postoji 350 milijardera, koji poseduju onoliko materijalnih dobara koliko polovina ljudi na ovoj planeti.

Sledeća dva bitna momenta:

- smanjenje broja ljudi koje je potrebno angažovati za obezbeđenje egzistencije stanovništva i
- smanjenje broja onih koji drže ekonomsku i političku moć

umnogome globalizacionim procesom donose promene u društvu, pa i u sportu, koje traže dalje usmeravanje.

Pred globalistima je velika odgovornost da obrate pažnju na veoma upozoravajuće teze **loših strana globalizma**. Nerazvijene delove sveta uz slabiju osposobljenost prati otežano sporazumevanje i neinformisanost.

Stanje u razvijenim zemljama pored naučnog i privrednog napretka, vrlo ozbiljno ukazuje na to da će u ovom veku doći do srašćivanja politike i kriminala na svim meridijanima, čime bi se okončao **najduži rat od svih ratova**, između zvanične vlasti i podzemlja. Savremena pravila globalizma nalažu da se:

- rivalstvo zamenjuje partnerstvom,
- sukobi rešavaju kompromisom,
- norme primenjuju i u konfliktu između legale i ilegale.

Danas je karakteristično **seljenje najuspešnijih sportista** iz nerazvijenih u visoko razvijene krajeve, dok se **kapital** u obliku investicija kreće **obrnutim pravcem**. Na početku ovoga veka razvijene zemlje se sve više nadmeću u investicijskom osvajanju prostora nerazvijenih zemalja, njihovih prirodnih resursa i jeftine radne snage.

Svetska banka iz Vašingtona, na osnovu ovog kretanja, daje rang listu 10 najvećih privreda prema vrednosti društvenog proizvoda (očekivanog).

2000.	2020.
SAD	Kina
Japan	SAD
Kina	Japan
Nemačka	Indija
Francuska	Indonezija
Indija	Nemačka
Italija	Koreja
Velika Britanija	Tajland
Rusija	Francuska
Brazil	Tajvan

U zemljama koje su napravile prodor u prvih 10, primećuje se poklanjanje veće pažnje:

- obrazovanju mladih,
- korišćenju savremenih komunikacija,
- timskom radu,
- određivanju zajedničkih interesa.

Globalizacija je pokrenula velike promene u načinu primene znanja, organizacije života i rada, pa samim tim i sporta i turizma. Antiglobalisti su u Đenovi postavili pitanje. «Vas je 8, a nas 6 milijardi, šta mislite s nama?»

Predviđa se da će do kraja ovoga veka za minimum 52% novih poslova biti potrebno fakultetsko obrazovanje. Novo vreme podrazumeva razumevanje **društvenog stanja i trendova razvoja**, da bi se moglo voditi uspešno sporazumevanje u oblasti sporta i turizma.

Do sada smo mogli videti da se direktno ili indirektno, vezano za opšte procese kretanja i sporazumevanja u društvu nameće **kadrovsko pitanje**:

- kadrovi uopšte,
- kadrovi u sportu i turizmu.

S obzirom da autori misle da je kadrovsko pitanje pitanje svih pitanja, to se ovde neće baviti detaljnijom elaboracijom, ostavljajući sebi i drugima kao mogućnost i obavezu da u nekom narednom oglašavanju budu iscrpniji i temeljniji.

Jedan od učenika Sigmunda Frojda (psihoanalitičar), Alfred Adler, pokreće pitanje «**stremljenja ličnosti ka pobeđivanju svojih slabosti**». On navodi primer velikih muzičara, koji su imali teškoća sa sluhom, velikih slikara sa problematičnom dioptrijom i velikih vojskovođa malog rasta. Svi ovi faktori

su izazvali osećaj nepotpunosti, ali se čovek borio sa tim i razvijao u sebi druge vrednosti. To je dobro kad čovek uspeva da se izbori sa osećajem nepotpunosti, a šta ako u tome ne uspe?! U protivnom, sprema se na hiperkompenzaciju, na agresivno ponašanje i, često, stremljenje ka vlasti, jer u osnovi vlasti leži moć.

U svetskim razmerama sada je prisutna velika trka za znanjem, jer onaj koji **više zna**:

- bolje predviđa,
- uspešnije se sporazumeva,
- prvi se opredeljuje na akciju,
- uključuje u međunarodnu utakmicu.

Orvel kaže da su prethodni moćnici obraćali pažnju na to šta njihovi podanici **rade**, dok današnji obraćaju pažnju na to šta njihovi podanici **misle**. Gvozdena pesnica povlači se u korist duhovne batine. Nasilje nad telom naziva se **prinuda**, nasilje nad dušom zove se **ubeđivanje**. Zato Orvel smatra da prva i prava moć **nije moć nad stvarima, nego moć nad ljudima**.

Od svih motiva koji pokreću ljudska bića, **najžešći je želja za moći**. Moć nije «u ruci», nego u **sporazumevanju i informaciji i njihovoj kontroli**.

Po britanskim merilima moći u eri globalizacije, kompanijama nije u interesu da bilo kome daju sigurnost, pa ni u vidu visoke plate ili penzije. Ono što stvarno povećava učinak smatra se **obećanje sigurnosti**.

Džordž Kenan (tvorac posleratne Trumanove politike) kaže: «Ko god misli da će budućnost biti lakša od prošlosti, taj je sasvim sigurno lud!»

Zbog neizvesne i sigurno teške budućnosti i ozbljnosti napomene o kadrovima, koju možemo pokazati na nekim suptilnim zadacima:

- treba ostvariti opšti interes, a da ne ometa zadovoljenje parcijalnih,
- da se pokaže efikasnost ali da se štiti čovečnost,
- da opšte obaveze budu bezlične i važnije od svakog pojedinca, ali da ostaje prostor za kreativno delovanje,
- društvene poslove moraju da vode istaknuti pojedinci, ali se moraju sačuvati od zloupotrebe i privatizacije od strane moćnih,

možemo zaključiti da je svaki pokušaj da se to opravda i očekivanje da će se uspeti brzim smenama - zabluda. Neophodno je shvatiti nužnost stvaranja obavezujućeg društvenog mehanizma zaštite.

LITERATURA

1. Bjelica, S. (2000) *Sociologija sporta*, MILREX, Novi Sad.
2. Bjelica, S. (2000) *Sociologija*, DOO Dnevnik Holding, Novi Sad.
3. Bjelica, S., Videnov A. (1988) *Reprodukcija i patologija rada i obrazovanja*, Slavija Press, Novi Sad.
4. Cole, G.A. (1988) *Management Theory and Practice*, DP Publications Ltd., Hants.
5. Fox, A. (1971) *A Sociology of Work and Industry*, Collier-Mac Millan, London.
6. Hill, S. (1981) *Competition and Control at Work*, Heinemann, London.
7. Ishikawa, K. (1987) *Guide to Quality Control*, Asian Productivity Organization, Tokyo.
8. Jerotić, V. (1990) *Čovek i njegov identitet*, Dečje novine, Gornji Milanovac.
9. Kajoa, R. (1985) *Igre i ljudi*, Nolit, Beograd.
10. Lukić, R. (1976) *Osnovi sociologije*, Naučna knjiga, Beograd.
11. Lukić, R. (1976) *Sociologija morala*, Naučna knjiga, Beograd.
12. Simonović, Lj. (1984) *Sport-zabava, manipulacija, religija, stvaralaštvo*, Pogledi 3.
13. Šušnjar, D. (1990) *Ribari sportskih duša*, Mladost, Beograd.
14. Umberto, E. (1973) *Kultura, informacije, komunikacije*, Nolit, Beograd.
15. Videnov, A., Bjelica, S. (1990) *Sociologija poslovanja*, Stručna knjiga, Beograd.

CURRENT GENERAL CONDITIONS OF SPORTS AND TOURISM

Abstract

In order to determine social conditions of an area, mostly inhibited by members of this group, it is primarily essential to indicate general conditions which arise and in which these activities related to sports and tourism occur. These general activities are, on a large scale, influenced by common, world trends, among which globalization cannot be bypassed. The area populated by the majority of the group is specific due to change of the property relations, as well as the social structure. In that regard, we need to contribute to prevention or reduction of negative and slow development as much as possible, on the other hand, give incentive to the positive and progressive one.